

АННОТАЦИЯ

Альмукашева Д.Б. диссертациялық жұмысы 8D07302 – «Сәулет және қала құрылысы» мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесін алу үшін ұсынылған. Диссертация тақырыбы – «Қазақстанның ірі қалаларға арналған сәулеттік дизайн кодтардың қалыптасу принциптері».

Зерттеудің өзектілігі. Біздің қоғамда болып жатқан өзгерістер оның өмірінің барлық салаларына әсер етті, саясат пен экономикадағы өзгерістер кеңістіктік ортаның қайта құрылуына әкелді. Өркениеттің даму процесінде адамдар жасаған екінші табиғат оның ажырамас бөлігі болып табылады және ол бізді күнделікті қоршап, санамызды қалыптастырады.

Қала-бұл әлеуметтік дамудың күрделі инфрақұрылымы бар кеңістіктік-уақыттық білім.

Өркениеттің даму процесінде адам қоғамды кеңістіктік ұйымдастырудың ең ауқымды және мазмұнды түрі ретінде қаланы табиғатпен салыстырды.

Қалалардың өсуі, олардың дамуы бірқатар белгілі проблемаларға әкелді: қалалардың тығыздалуы (тарихи орталықта), көліктің шамадан тыс қанықтылығы, тартымды ортаның болмауы, біртекті өрістердің болуы (жаңа тұрғын аудандардағы біртекті орта) және мұндай қалада сөзсіз пайда болатын жеке адамның жалғыздығы - нәтижесінде ауыр психикалық күйзелістер тудырады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша урбанизация процестері психикалық аурулардың тұрақты өсуіне әкеледі.

Қалалардың кеңістіктік ортасы әрқашан өз уақыты мен мәдениет деңгейінің көрінісі болды.

Қоршаған орта мәселелеріне деген қызығушылық 20 ғасырдың басында пайда болды. Алғашында ғалымдар әлеуметтік тұрғыдан қоршаған орта мен адамның өзара әрекеттесу проблемаларын көбірек қабылдады. Қоршаған орта теориясының өкілдері - Д.Н.Уотсон бастаған бихевиористер-адамның мінез-құлқы әлеуметтік ортаның әсерінен қалыптасады, яғни «туа біткен» емес, әлеуметтік және мәдени факторлармен анықталады.

Алайда, 20-шы жылдардың басында кеңістіктегі әлеуметтік мінез-құлықтың көптеген түрлері оқшауланып, зерттелді. Соғысқа дейінгі кезеңде сәулетшілер мен жоспарлаушылар қоршаған ортаны зерттеумен айналысты. Кейінірек Англияға тән әлеуметтанушылар қоршаған орта мәселелерімен айналыса бастады. В. Черчилль мәселені осылай тұжырымдады: «Біз өз ғимараттарымызды қалыптастырамыз, содан кейін ғимараттарымыз бізді қалыптастырады».

Бүгінгі таңда қоғамның әртүрлі санаттары мен тіршілік ету салалары үшін қолайлы қалалық ортаны қалыптастыру қалалық ортаны жаңғырту жүйесіндегі қажетті және жеткілікті перспективалы қадам болып табылады. Бұл факт көптеген жобаларды, сондай-ақ осы мәселені белсенді талқылауды көрсетеді.

Зерттеу қоршаған ортаның сәулеттік пәндік-кеңістіктік аспектілері тұрғысынан Қазақстанның ірі қалаларының қоғамдық аумақтарының қазіргі жай-күйін талдауға бағытталған. Қалалық кеңістікті жайлы қалыптастыру сәулет-қала құрылысы саласында, сондай-ақ Қазақстанның жоғары урбандалған субъектілерінде қалалық кеңістікті дамыту тұжырымдамасында перспективалық ұсынымдар әзірлеу тұрғысынан өзекті болып табылады. Сондай-ақ, алдағы жылдары Қазақстан өңірлерінің алдында қалалардағы «көрнекі қоқыстардан» құтылу міндеті тұрғанын атап өткен жөн. Ыңғайлы қалалық ортаны қалыптастырудың ең тиімді және сонымен бірге перспективалы құралы дизайн-коды болып табылады, ол қалалық кеңістікті жобалау процесін реттейтін ережелер жиынтығы болып табылады, ол қалалық кеңістік параметрлерінің кең спектріне (қоғамдық кеңістікті ұйымдастыру, қасбеттердің стилі және маңдайшаларды орналастыру ерекшеліктері, көшелерді абаттандыру объектілерін бөлу, көшелерді төсеу материалдарын таңдау және текстурасы).

Дизайн -кодының көмегімен көптеген аспектілерді бір уақытта есепке алуға болады: қала келбетін стандарттау; кез-келген жағдайда ақпараттың анықтығы; көше жабдықтарының бірегейлігі; ақпараттық объектілердің орналасуының қисындылығы; элементтердің қалалық ландшафт пен сәулетке сәйкестігі; сәулеттің стилистикалық бірлігі. Навигацияның көлік жүйесін жобалау кезінде факторлардың осы жиынтығын есепке алу ақпараттық объектілерді қалыптастыру арқылы адамдардың қозғалысы үшін қолайлы және қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз етеді, олар маршруттың әр кезеңінде ақпараттарды қажетсіз ақпараттық жүктемесіз біртіндеп береді.

Егер тақырыптың өзектілігін және Қазақстан қалалары үшін сәулеттік дизайн- кодының қажеттілігін қысқаша анықтайтын болсақ, онда үш негізгі аспектіні бөліп көрсетуге болады:

Біріншіден, Қазақстанның қарқынды урбанизациялық дамуы қалалық кеңістіктердің тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін сәулеттік шешімдерді жүйелеу мен стандарттауды талап етеді.

Екіншіден, мәдени мұраны сақтау және насихаттау сәулеттік дизайн кодтарын әзірлеудің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Сәулеттік шешімдерге жергілікті мәдени ерекшеліктерді бейімдеу аймақтық сәйкестіктердің бірегейлігін сақтап қана қоймай, олардың қазіргі қалалық ортаға интеграциялануына ықпал етеді.

Үшінші аспект экологиялық тұрақтылыққа байланысты. Сәулеттік дизайн- кодтары ғимараттардың энергия тиімділігін арттыру, табиғи ресурстарды пайдалануды оңтайландыру және салауатты және тұрақты қалалық ортаны құруға ықпал ететін жасыл аймақтарды құру арқылы экологиялық әсерді азайтуға бағытталған.

Сәулет саласындағы халықаралық тәжірибе мен озық тәжірибені зерттеу дизайн- кодтары төртінші негізгі аспектіні білдіреді. Озық технологиялар мен инновациялық тәсілдерді енгізу қалалық объектілерді жобалау мен салу сапасын жақсартуға ықпал ете отырып, халықаралық тәжірибені қазақстандық жағдайлардың ерекшелігіне бейімдеуге мүмкіндік береді.

Сонымен, сәулеттік дизайн-кодтарын әзірлеу және қолдану қалалық инфрақұрылымды жақсартуға ғана емес, сонымен қатар инвестицияларды тарту және бизнес пен халықтың өміріне қолайлы орта құру арқылы экономикалық өсуді ынталандырады.

Осылайша, Қазақстанның ірі қалаларының сәулеттік дизайн-кодтарын қалыптастыру қағидаттарын зерттеу урбанистика мен сәулет саласындағы заманауи сын-қатерлерді шешуге, мәдени және экологиялық талаптарды бейімдеуге және қалалық аумақтардың тұрақты дамуына қол жеткізу үшін озық тәжірибелерді енгізуге бағытталған академиялық маңызды міндет болып табылады.

Зерттеудің өзектілігі негізделген:

1.Қалалық орта кеңістігін қайта құрудың қазіргі теориялық тенденцияларын анықтау;

2.Қазақстанның ірі қалалары үшін сәулеттік дизайн-кодты қалыптастыру қағидаттарын анықтау қажеттілігі;

3.Құрылыстың қоршаған ортамен және инфрақұрылыммен үйлесімін қамтамасыз ете отырып, Қазақстанның ірі қалаларының өсуін реттеу үшін архитектуралық дизайн - кодтың тұжырымдамалық моделін әзірлеу қажеттілігі;

Зерттеу барысында келесі бағыттарға арналған еңбектер қолданылды:

Қазақстанның ірі қалаларының қалалық ортасы үшін архитектуралық дизайн кодына қатысты сәулет-дизайн қызметінің ғылыми тұрғысынан іс жүзінде зерттелмеген тақырып болып қала береді.

Бұрын айтылғандай, сәулет және қалалық орта теоретиктерінің зерттеулерінде қаланың бейнесімен немесе келбетімен жұмыс істеу аспектісі терминологиялық түрде анықталады.

Қажетті ақпараттың бытыраңқылығына байланысты диссертациялық зерттеу ғылыми салалардағы авторлардың дизайнмен тікелей байланысты, сондай-ақ қала құрылысымен жұмысты тікелей немесе жанама түрде анықтайтын жұмыстарының ережелерін қамтиды.

Зерттеудің негізгі тіректерінің бірі дизайн және қалалық ортаны қабылдау мәселелері, сондай-ақ урбанистика бойынша ғылыми материалдар корпусы болды, олардың қатарына авторлардың еңбектері кірді: В. Л. Глазычев, А. Э. Гутнов, А. В. Иконников, Г. З. Каганов, Е. В. Асс, И. А. Добрицына, А. Г. Раппапорт, Л. Ю. Салмин, Е. Э. Павловская, Ю. С. Янковская, Е. В. Конева, Л. С. Ахмедова, К. Линч, К. Норберг-Шульц, К. Дэй, Дж. Гибсон, К. Мандоки, Ф. Каррера (F.Carrera), К. Ратти (C. Ratti), А. Тернер (A. Turner), Р. Конрой-Далтон (R. Conroy Dalton), К. Дэвис (C. Davies). Сондай-ақ, Дж. Джекобе және Р. Грац, Т.Скарпа және Ф. Томкинмуша қаланы дамыту және қабылдау мәселелері бойынша.

Кеңістіктік ұйымдастыру мәселелері бойынша зерттеудің теориялық базасы келесі жұмыстарға негізделген: Т. Басенова, М. Мендикулова, Б. Глаудинова, Б. Куспангалиева, А. Абилова, Л., М. Глаудиновой и Л. Бадердинова, Р. Дубина.

Ғылыми зерттеудің тікелей негізі дизайн теориясы бойынша дереккөздердің тақырыптық блогы болды, оған авторлардың еңбектері кірді: Н. В. Воронов, В. Л. Глазычев, С. О. Хан-Магомедов, Е. А. Розенблюм, О. И. Генисаретский, А. Н. Лаврентьев, В. Ф. Сидоренко, С. М. Михайлов, Ю. В. Назаров, Е. В. Жердев, А. И. Новиков, О. Г. Яцюк, И. А. Розенсон, Т. Ю. Быстрова, Дж. Джонс, В. Папанек.

Қалалардың әлеуметтік мәселелерін, эстетиканы, қала құрылысы тарихын зерделеу және реттеу әдістерін жетілдіру бойынша: И. В. Гете, Ю.Б. Борева, Б.Р. Виппера, З. Гидеона, З.Н. Яргиной;

Қоғамдық кеңістіктерді қалыптастыру мен жақсартудың сәулет-қала құрылысы аспектілері жұмыстарда зерттелген: Б. Куспангалиева, А. Абилова, Л., М. Глаудиновой и Л. Бадердинова, Р. Дубина, А. Маметова и Ш.Карманова, К. Самойлова, А. Турекуловой и А. Дуйсенби, Я. Гейла, А. Хайржана и А. Галимжановой, Л. Нысанбаевой, А. Ходжикова, А. Кочериди, И. Василенко, Е. Кайдаловой, Р. Дубина.

Жұмыс сәулеттік дизайн- код әлеуметтік және мәдени деңгейдегі қалаларды қабылдаудың қазіргі мәселелерін зерттеуді қажет етті.

Сондықтан әдебиеттермен және рефераттар, диссертациялар мен ғылыми конференциялар материалдарымен қатар жұмыста бірқатар мерзімді басылымдар қолданылды; сәулет және дизайнға арналған (сәулет хабаршысы, сәулетші, Татлин, Қоршаған орта және жоспарлау: жоспарлау және дизайн).

Зерттеудің шекаралары оның феноменологиялық сипатын ескере отырып, дизайн теориясы мен тәжірибесі контекстіндегі урбанизм мен сәулеттік дизайн-кодтары арасындағы байланыспен анықталады. Шекаралар қала құрылысы мен сәулет, құрылыс және инженерлік, экономика және басқа да бірқатар салалардың тікелей мәселелерін қамтиды, бірақ, әрине, оның көптеген көріністерінде қаланы қабылдау аспектілері қозғалады. Зерттеудің хронологиялық шеңбері 20-21 ғасырдың соңын неғұрлым тығыз қамтиды, бірақ белгілі бір жағдайларда белгілі бір заңдылықтардың, құбылыстардың және процестердің генезисін көрсету үшін ежелгі дәуірдің шекарасына дейін кеңейеді.

Зерттеу объектісі Қазақстанның ірі қалаларының (Астана, Алматы) әртүрлі қала құрылысы жағдайларындағы пәндік-кеңістіктік ортасы болып табылады.

Гипотеза (зерттеу тұжырымдамасы). Сәулеттік дизайн-кодын қолдану қоршаған ортаны жобалау және үйлерді қайта құру кезінде қаланың келбетін жүйелеуге көмектеседі, сонымен қатар қалалық кеңістіктегі хаосты болдырмауға болатын регламент құруға мүмкіндік береді.

Зерттеудің мақсаты сәулеттік дизайн-кодты қалыптастыру заңдылықтарын анықтау және Қазақстанның ірі қалаларының қалалық ортасын қайта ұйымдастыру үшін оларды модельдеу әдісі мен тәсілдерін әзірлеу болып табылады.

Зерттеу пәні: мәдени, тарихи және функционалдық ерекшеліктерін ескере отырып, Қазақстандағы ірі қалалар үшін сәулеттік дизайн - кодтарды әзірлеуге негіз болатын қағидаттар мен әдістер.

Зерттеудің әдіснамалық базасы зерттеу объектісіне жүйелік, аймақтық және экологиялық тәсілдердің принциптері мен әдістеріне негізделеді, қоршаған орта құбылыстарын семиотикалық және мәдени талдау тұжырымдамалары мен принциптерін тарта отырып, сондай-ақ салыстырмалы тарихи зерттеу әдістерін қолдана отырып, келесі әдістер қолданылды:

1.салыстырмалы талдау әдісі - зерттелетін құбылыстар мен олардың көріністерін саралау және сапалы бағалау;

2.объектілер мен құбылыстарды жүйелеу және типологиялау әдісі — білім мен идеялардың кешенді жүйесін құру;

3.семантикалық талдау әдісі - зерттелетін құбылыстар мен білім салаларындағы құрылымдық байланыстарды анықтау, сондай-ақ мағынаны ұсыну мәселелерін шешу;

4.мазмұнды талдау әдісі-қаланы қабылдау бойынша кейбір сапалы және сандық зерттеулер жүргізу;

5.формализация және модельдеу әдісі-білімді жалпылау және оларды схемалар, диаграммалар және басқа көрнекі құрылымдар түрінде ұсыну.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы

Алғаш рет композицияның, жарықтың, түстің, қала құрылысы жүйелерінің табиғатын және оның қалыптасу қасиеттерін зерттейтін ғылымдарды интеграциялау қағидаты негізінде Қазақстанның ірі қалалары үшін сәулет дизайн -кодының бірыңғай жиынтығын құру қағидаттары туралы кешенді зерттеу жүзеге асырылатын болады; алғаш рет композициялық құрылымдарды синтездеу арқылы оларды модельдеу әдісі әзірленді. Тарихи қалыптасқан қалалық орта жағдайында қалалық дизайнның ерекшелігін зерттеудің заманауи ғылыми-теориялық негізі жинақталып, анықталды. Сонымен қатар, алғаш рет графикалық - аналитикалық, қала құрылысы, философиялық, композициялық - эстетикалық, әлеуметтік - мәдени тәсілдер негізінде сәулеттік дизайн-кодын қолдана отырып алынған форма мен көркемдік экспрессивтіліктің, синтездің инновациялық құралдары анықталды және жүйеленді. Қазақстанның ірі қалаларын талдау негізінде архитектуралық дизайн кодын қалыптастыру әдістері ұсынылған.

Диссертацияда бірқатар инновациялық аспектілерді бөліп көрсетуге болады:

1.диссертацияда қаланың келбетімен жұмыс істеуге арналған сәулеттік дизайн - код құралдарының перспективалық кешені анықталады;

2.континуумды сипаттаудың жаңа моделі ұсынылады, ол үшін сәулеттік дизайн- коды қолданылуы керек;

3.сәулеттік дизайн- кодын жасауда негізгі дизайн принциптері ұсынылады.

Зерттеу міндеттері:

1.Урбанистика мен қала құрылысы саласында архитектуралық дизайн-кодтарды әзірлеу мен қолданудың теориялық негіздері мен шетелдік тәжірибесін талдау.

2.Қазақстанның ірі қалаларының сәулеттік келбетін қалыптастыруға әсер ететін тарихи-мәдени және табиғи-климаттық факторларды зерттеу.

3. Нормативтік-құқықтық базаны және іске асырылған жобаларды талдау негізінде Қазақстан қалаларындағы сәулет-кеңістіктік ортаны реттеудегі бар проблемалар мен кемшіліктерді анықтау.

4. Ұлттық бірегейлік пен заманауи урбанистік үрдістерді ескере отырып, Қазақстан қалалары үшін өзекті архитектуралық дизайн-код элементтерін жіктеу.

5. Ірі қазақстандық қалалардың сәулеттік ортасын үйлесімді дамытуға бағытталған дизайн-кодтарды қалыптастырудың әдіснамалық негіздерін әзірлеу.

6. Қазақстандағы қала құрылысын жоспарлау және сәулеттік реттеу жүйесіне дизайн-кодтарды енгізу бойынша практикалық ұсыныстар тұжырымдау.

Теориялық тұрғыдан дизайн-коды қала мен қала тұрғындары үшін ең маңызды **міндеттерді** шешуге арналған, мысалы:

- қаланың сәулеттік стилінің бірлігін сақтауға мүмкіндік беретін бірегей кеңістікті қалыптастыру;

- жарнамалық белгілерді кездейсоқ орналастыру мәселесін жою – «көрнекі шу», сондай-ақ ақпараттық құрылымдар ұсынатын ақпаратты қабылдауды жеңілдету;

- халықты сауда орталықтарынан қала көшелеріне «қайтару», жекелеген қызмет түрлерін пайдаланушыларды, белгілі бір тауарды тұтынушыларды ұстап қалу;

- халықтың қаладан кетуін тежейтін фактор ретінде жайлы қалалық ортаны сақтау;

- қаланың мәдени немесе тарихи бірегейлігін дамыту, оның әлеуметтік-экономикалық дамуында маңызды рөл атқаратын қала бейнесін қалыптастыру;

- қала аумағында серуендеу, спортпен шұғылдану және т. б. кезінде қала тұрғындарының өмір сүру қауіпсіздігі мен ыңғайлылығын қамтамасыз ету (мысалы, жарықтандыру нормаларын белгілеу, төсеу ерекшеліктері, белгілі бір аймақтардағы көше жиһазына қойылатын талаптар және т. б. есебінен кеңістікті жекелеген функционалдық секторларға бөлу есебінен).;

- неғұрлым дамыған бизнес үлкен жарнамалық баннерлері бар жекелеген ғимараттардың сыртқы түрін қалыптастыру үшін жағдай туғызатын жағдайға жол бермеу, бұл өз кезегінде жаңа бизнеске клиенттерді тиімді тартуға кедергі келтіреді, нәтижесінде төленген салықтардың сомасы азаяды бюджет-басқаша айтқанда, кәсіпкерлер арасында салауатты бәсекелестік қамтамасыз етіледі;

- қалалық ортаны, оның ішінде ашық қалалық кеңістіктерді қайта ұйымдастырудың тарихи, қала құрылысы, әлеуметтік алғышарттарын зерттеу;

- қалалық орта кеңістігін қайта құрудың заманауи теориялық тенденцияларын анықтау;

- Қазіргі қаладағы ашық сәулет кеңістігінің композициялық құрылымына әсер ететін факторлар мен жағдайларды анықтау;

- Қазақстанның ірі тарихи қалаларының мысалында сәулеттік дизайн - кодтың қалыптасу ерекшеліктеріне теориялық талдау жүргізу;

-Сәулеттік дизайн-кодтың қолдана отырып, қалалық кеңістікті модельдеу әдісінің бастапқы ережелерін әзірлеуге қалыптау тұжырымдамаларын қолдану.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы оның өзектілігі мен жаңалығымен анықталады, мәдени-тарихи факторды — Қазақстанның ірі қалаларының пәндік-кеңістіктік құрылымдарын регенерациялау қағидатын ескере отырып, қазіргі заманғы қоршаған ортаны жобалаудың өзекті нысандарының бірін жан-жақты қарастырудан тұрады. Сондай-ақ, практикалық маңыздылығы-алынған нәтижелерді сәулет және дизайн-практика, урбанистика және басқа да байланысты салаларда қолдану мүмкіндігі. Қорытындылар қала келбеті мен оны жүйелеу мәселелерін қамтитын оқу пәндерін дамыту үшін теориялық база ретінде пайдаланылуы мүмкін, сондай-ақ туристік, инвестициялық және өзге де салалар контекстінде қалаларды дамыту бағдарламаларын құру үшін негіз болып табылады.

Осы саладағы зерттеулер келесі аспектілерді қамтуы мүмкін:

- Қазақстанның ірі қалаларында қолданыстағы сәулеттік дизайн-кодтар мен нормативтік құжаттарды зерделеу.

- Дизайн-кодтарды әзірлеу кезінде ескерілуі тиіс Қазақстан үшін тән сәулеттік үрдістер мен мәдени ерекшеліктерді талдау.

-Сәулет-дизайн және кодтар мен нормативтерді әзірлеу саласындағы басқа елдер мен қалалардың тәжірибесін зерттеу.

-Қазақстанның нақты ірі қалалары үшін сәулеттік дизайн-кодтарды қалыптастыру кезінде пайдаланылуы мүмкін ұсынымдар мен қағидаттарды әзірлеу.

- Эстетикалық және функционалдық аспектілерді ескере отырып, сәулеттік дизайнға белгілі бір принциптер мен тәсілдерді таңдауды негіздеу және дәлелдеу.

-Әр нақты Қала үшін сәулеттік дизайн-кодтарын қалыптастыру кезінде шешілуі керек нақты міндеттер мен мақсаттарды анықтау.

Зерттеудің ғылыми нәтижелері қалалық дизайн объектілерін жобалау әдістемесін әзірлеуде, жобалау алдындағы зерттеулерде, дизайн тәжірибесі мен сараптамасында, сондай-ақ кәсіби кадрларды даярлау процесінде қолданыла алады.

Ғылыми сенімділік:

Зерттеу практиктер мен теоретиктер мамандарының жұмысын талдауды қоса алғанда, Қазақстанның ірі қалаларына (Алматы, Астана) заттай зерттеу жүргізуге, урбанистика, сәулет және дизайн саласындағы талдамалық жұмыстарға негізделеді.

Талдау статистикалық деректерді, қала құрылысы туралы есептерді, сәулет жобаларын және практикалық бақылауларды қоса алғанда, Қазақстанның ірі қалаларының дамуы туралы нақты деректерге негізделген. Сәулеттік дизайн-кодты қалыптастыру бойынша отандық және шетелдік тәжірибенің әдеби көздерін жинау, зерделеу және талдау жүзеге асырылды.

Жұмыста қала құрылысы, сәулет және урбанистика саласындағы сарапшылардың пікірлері мен ұсыныстары ескеріледі, бұл тұжырымдардың негізділігі мен дәлелді болуын қамтамасыз етеді.

Жұмысты апробациялау. Ғылыми-зерттеу жұмысының нәтижелері Алматы қаласы үшін сәулеттік дизайн-кодты әзірлеу кезінде «Алматыгенплан ғылыми-зерттеу институты» ЖШС жобасына енгізілді.

Диссертацияның келесі ережелері қорғауға шығарылады:

- Қазақстанның ірі қалалары үшін сәулеттік дизайн-кодтың тұжырымдамалық-теориялық моделі.

Жеке үлес:

1. Сәулеттік дизайн-кодын қалыптастырудың әдістемелік негіздері жасалды.

2. Қазақстанның ірі қалаларында әртүрлі қалалық маңызы бар қалалық кеңістіктер зерттелді.

Зерттеу нәтижелері. Зерттеудің негізгі нәтижелері урбанистика, сәулет, жоспарлау, қала инфрақұрылымын дамыту және салу мәселелеріне арналған семинарлар мен ғылыми-практикалық конференцияларда баяндалды және талқыланды.

Диссертация тақырыбы бойынша 4 мақала, оның ішінде Scopus және Web of Science дерекқорына кіретін халықаралық рецензияланатын ғылыми журналдарда бір мақала жарияланды:

1.Colour Plan of Residential Area of Almaty City on the Basis of Architectural Design Code// Civil Engineering and Architecture, сәулет бағыты бойынша-70% процентиль, квартиль-Q2.

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету Комитеті ұсынған басылымдардағы үш мақала ЕҰҰ және Central Asian Journal of Art Studies (CAJAS):

1.Organization of spatial structure of cities on the basis of architectural design code on the example of Almaty city, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ХАБАРШЫСЫ.Техникалық ғылымдар және технологиялар сериясы, ISSN: 2616-7263. eISSN: 2663-1261, No4(149)/2024, <https://doi.org/10.32523/2616-7263-2024-149-4-128-144> .

2.Принципы формирования архитектурного дизайн-кода промышленных городов Казахстана в условиях урбанизации, CAJAS, Volume 8, Issue 2/2023, <https://doi.org/10.47940/cajas.v9i2.670>.

3. Adaptation of the principle of architectural design code for the coloristic organization of facades of residential areas on the example of Almaty, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ХАБАРШЫСЫ.Техникалық ғылымдар және технологиялар сериясы, ISSN: 2616-7263. eISSN: 2663-1261, No1(150)/2025, <https://doi.org/10.32523/2616-7263-2025-150-1-124-136>.

Жұмыс құрылымы мен көлемі. Диссертациялық жұмыс машинкамен басылған мәтіннің 219 бетінде баяндалған және кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындылар мен ұсыныстардан, пайдаланылған көздер тізімінен (150 атаудан) тұрады.

Бірінші бөлімде сәулеттік дизайн-кодтың генезисі қаралды, сондай-ақ Қазақстанның және шетелдің ірі қалаларының қала құрылысын жоспарлау практикасында оларды қалыптастырудың теориялық аспектілері анықталды. Сәулеттік дизайн-кодын қалыптастырудың іргелі аспектілеріне қатысты диссертация тақырыбы бойынша әдебиеттерге шолу және ұқсас зерттеулерге талдау жасалды. Дизайн-кодын қалыптастырудың отандық және шетелдік тәсілдері қамтылған.

Екінші бөлімде Алматы және Астана қалаларының мысалында Қазақстанның ірі қалалары үшін сәулеттік дизайн-кодты қалыптастыруға әсер ететін сәулет-қала құрылысы факторлары талданды; зерттелетін қалалардың морфологиялық талдауының, әлеуметтанулық және заттай зерттеулердің нәтижелері келтірілді; ірі қалалардың қалалық кеңістіктерін ұйымдастырудағы сәулет-қала құрылысы проблемалары анықталды.

Үшінші бөлімде Қазақстанның ірі қалалары үшін сәулеттік дизайн-кодты қалыптастыру қағидаттары ұсынылады; Қазақстанның ірі қалаларының қала құрылысы ерекшеліктерін ескере отырып, аулалық кеңістіктердің дизайн-кодының моделі ұсынылады; Алматы үшін сәулеттік дизайн-кодты пайдалана отырып, қалалық кеңістікті ұйымдастыру бойынша тұжырымдамалық-жобалық шешім әзірленді.

Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық зерттеу техникалық университетінде диссертация дайындалған. Краков технологиялық университетімен бірлесе.